

رسته یه کی بیسوود

خه مه سه عید خه سهان

(ئه ی کوردستان!
من ئه وه نده عاشقی تۆم،
ئه گهر کوردیش نه بوو مایه
ههر تۆم ده کرد به زیدی خۆم.)

(هه همیشه بخوینه وه! وه لێ تنیا ئه و کاتانه بنوسه که وێژدانت بۆ نووسین، هانت ده دات.)

ئه گهر به تنگ خه می خه لکی دیکه وه نیت، ئه و تۆ، ئینسان نیت، پرۆژه ی ئینسانیت، ده شیت له داهاتوودا
بیته ئینسان، وه لێ هیچ دوور نییه، کۆتایی به ژیا نیت بیت و نه بیت به ئینسان. به شیکێ گرنگ له میژوو،
بریتیه له (خه بات) ی بیچوانی پیاو، له پیناوی کپکردنی هاواری ژندا، پیاو بهردهوام سهرقالی دارشتنی ئه و
پتسیانه بووه، که ژنیا ن دهسته مۆ کردووه. پیاو پتی وایه، ژن بۆ ئه و میبوونی خۆی له ده ست نه دات، ده بیت
له نیر لاوا تر بیت، ئاخ ژنی به هیز، ده شیت نه ک تنیا نامووسی خیزان، ته نانه ت ئاو رووی نه ته وه شیش ببات،
ئاخ ژنی یاخیبوو، ده شیت ئاسایشی نه ته وه یی و بهرژه وهندی بالای نیشتمانیش بخاته مه ترسییه وه، ئه وه
نه بوو جهنگی ته روا ده له سه ر (هیلین) هه لگیرسا! دیروک ئه و لا په رانه نییه که هه ندیک پیاوی بچووک،
ده باره ی هه ندیک پیاوی گه وه ره شیا ن کردوونه وه، میژوو شتیک نییه له دوامانه وه، به شیکه لیمان. میژوو بۆ
ئه وانه ی (قه رزی) یان دروستتر ده رسی لێ وه رده گرن، (بانک) یکه تژی له ئه زموونی ئینسان.

له پوانگه ی مارکسه وه، ده وله مه ندان ئایینیا ن بۆ سه رکوتکردنی هه ژاران داهینا وه. ئه و پتی وایه ئایین، ئازاری
هه ژاران به بهر ناکات، سه ری ده کات و ئه فیونیکه کارتیک ده کات، هه ژاران به ناخوشیه کانی ژنیا ن قایل بن و
له پیناوی ژیا نیکه ی خۆشتردا، هیچ خه باتیک نه که ن، به لکوو به هیوا ی ئه وه بن، له و دنیا شادی بین. له
پوانگه ی مارکسه وه، شتیک به ناوی (ئه و دنیا) وه، هه بوونی نییه، ئاخ ئینسان له کن وی، هه ر جهسته یه،
نه ک جهسته و رۆح، تنیا یه ک که ره تیش ده ژمی.

ده ستوو که باوکی یاسایه، که شیاو زی حوکمرا نی و ناسنامه ی ده وله ت ده ستنیشا ن ده کات، له عیراقدا
ئه لقه یه که له په نجه ی عه لی سیستانیدا. (له دنیا ی تۆدا، کتی فه رمان ره وایه؟) حسین شه ره ستانی که چیگری
یه که می سه روکی ئه نجومه نی نوینه رانی عیراقه، ۲۰۰۵/۹/۲۴ له وه لامی ئه و په رسیاره ی (بی بی سی) دا، بی
هیچ دوو دلاییه ک، ده لیت: سیستانی. (ئه و مافانه ی که له ده ستووری عیراقدا، بۆمان نه چه سپیتران، له
ده ستووری کوردستا ندا ده یا نچه سپیتران!) ئاخ چۆنیا ن ده چه سپیتران، که ده ستووری عیراق بلت: (ده بیت هه موو

دهسه لاتەکان، ملکه چی بریاره کانی دادگهی بالای عیراق بن؟ مادهی ۹۲) ئەو دادگه بالاییه، که دهزگه یه که وهک (ئەنجومەنی پاراستنی دەستووری ئێران، له سهروو پههلهمانی کوردستان و ئەنجومەنی نوێنه رانی عیراقیشه وهیه و ههه چی پهسه ند نهکات، به فیتیه که ههلی دهه شینیه وه. ئایا ده توانین له دهستووری کوردستاندا بنوسین: (باشووری کوردستان، ولایتیکی فره نه ته وه، ئایین و ئایینزایه، خاکه که ی به شیکه له کوردستانی گه وه و کورده که ی به شیکه له نه ته وه ی کورد؟)

(عیراق ولایتیکی فره نه ته وه، ئایین و ئایینزایه، به شیکه له دنیا ی ئیسلام، ئەندامیکی دامه زینه ر و کارای کۆمکاری عه ره بییه و وابه سته ی په یان نامه که یه تی. مادهی ۳) کۆمکاری ده ولته ته عه ره بییه کان، تاییه ته به ولاتانی عه ره ب! ئیمه ی کورد چۆن بتوانین هاوزه مان له سه ر دوو کورسی دابنیشین، هاوزه مان کوردیش بین و عه ره بیش؟ مه سیحیه کان چۆن بتوانن، هاوزه مان پیه وه ی ریتبازی هه زه ته ی مه سیح بکه ن و به شیکیش بین له و دنیا یه ی، دوای ریتبازی هه زه ته ی موحه مه د که وه تووه؟ کۆمپرومیس بریتیه له چاره سه ریکی مامنا وه ندی، چاره سه ریک، نه شیشی تیدا بسووتیت نه که باب، ره شووسی دهستووری عیراق، یه کیکه له نمونه هه ره خراپه کانی چاره سه ری مامنا وه ندی. کۆمپرومیس دوای (چاک) له یه کدی حالیه یون، دیته ئاراه، دهستووری عیراق به لگه نامه یه که بۆ (به د) له یه کتری حالیه یون.

ده ولته تی عملانی، (۱) ده ولته تیکه له مه سه له ی ئاییندا بیلایه ن، نه سه ر به هیچ ئایینیکه و نه دژ به هیچ ئایینیک، به لکوو به چاوکی یه کسان سه رنجی هه موو ئایینه کان ده دات. ده ولته که ئایینیکی دیاریکرای کرد به ئایینی خۆی، بخوازیت یان نا، ده که ویته خانه ی دژایه تیکردنی ئایینه کانی دیکه وه. ده ولته تی عملانی دژی ئایین نییه، ئەوه ده ولته تی ئایینیه، که هاوزه مان دژی دنیا و دینه، ئاخ ده ولته تی ئایینی به راوه ژوو سوود له دین وه رده گرت، ئایینیش وهک هه ر ده زگه یه کی تری به ر ده سته ی، ده کاته کوته کیک بۆ سه رکوتکردنی نه یارانی و به گویره ی قازانجی خۆی، ئایین لیک ده داته وه. به درتژیایی میژوو، هه موو ئەو ده سه لاتانه ی بانگه شه یان بۆ ئیسلامیه یونی خۆیان کردوه، گوپرایه لی ئایینی ئیسلام نه بوون، به لکوو ئایینی ئیسلامیان ملکه چی خواسته کانی خۆیان کردوه.

*

شیعه کان که به بۆنه ی کوژرانی (حسین) وه له خۆیان ده دن، ئەوه هاواریکه دژی زولم و بیدادی، شیعه کانی عیراق بۆیه له دوای هه ره سی به عسه وه، به رده وام له خۆیان ده دن، چونکه سه ددام حسین ته نانه ت ئازادیی له خۆدانیشی پێ ره وا نه ده بین، که چی دۆکتۆر مه حمود عوسمان گالته ی به رووباری خۆینی شیعه دیت و ده لیت: (با هه ر له خۆیان بدن، چاویان ده ری). (۲) پتم وایه ئەم قسه یه زاده ی ئەوه یه، شیعه له نووسینه وه ی دهستووردا، چه ندان گۆلی له کورد کردوه. سه ره سخته رین دوژمنی ئیسلام ناتوانیت هینده ی زه رقاوی سووکیه تی به ئیسلام بکات، به و هیوا یه ی که س ئەو رسته بیسووده ی دۆکتۆر مه حمود که له قسه ی نوێنه ری کورد ناچیت، نه کاته عه ره بی، ئەگه ر نا، ئاو رووی کوردی پێ ده رووشیت.

د. مه‌حموود عوسمان ئەمه‌یه‌که‌م‌ین ج‌اری نیی‌یه، گ‌الته به شکۆی کورد بکات، که چ‌هند س‌الێک به‌ر له ئیستا له گۆف‌اری (ئه‌له‌وست)دا، پ‌توه‌ندییه نه‌یتنییه‌کانی ن‌یوان شۆرشی ئەیلوول و ئیس‌رائیلی درک‌اند، به‌وه ئاس‌ایشی نه‌ته‌وه‌یی کورد و ق‌ازانجی بال‌ای کوردستانی، خ‌سته به‌رده‌م هه‌رپه‌شه‌یه‌کی ر‌استه‌قینه‌وه. پ‌تویسته ب‌ێ ئه‌وه‌ی چ‌اوه‌رپ‌تی سو‌یاس و پ‌اداشت ب‌ین، ئه‌رکی سه‌ر شانی خۆمان به‌ باشترین ش‌یوه ج‌یبه‌ج‌ی ب‌که‌ین، وه‌ل‌ی ئه‌گه‌ر که‌مه‌ترخه‌م‌یمان ن‌یشان دا، پ‌تویسته چ‌اوه‌رپ‌تی لۆمه و ل‌یپرسینه‌وه ب‌که‌ین. ئه‌وه ئاس‌اییه ئ‌ینسان ب‌یسه‌واد ب‌یت، کاره‌سات ئه‌وه‌یه ب‌یسه‌واد ب‌ین و خۆمان ب‌ی پروناک‌بیر ب‌یت. ب‌یسه‌واد‌ی ر‌استه‌قینه که‌سێکه به‌ جۆرێک تووشی به‌به‌ردبوونی فیک‌ری ه‌اتب‌یت، هه‌میشه خۆی به‌ خاوه‌نی هه‌ق بزانی‌ت. هه‌ق چ‌ییه؟ بۆ ئه‌وه‌ی ئوم‌یدی ئه‌وه‌مان هه‌ب‌یت بزانی‌ن هه‌ق چ‌ییه، قه‌ت ناب‌یت پ‌یناسه‌ی ب‌که‌ین.

به ئاسمانی رۆحی منه‌وه، برینێک ده‌ل‌تی ئه‌ستیره‌یه و هه‌میشه ده‌دره‌وش‌یتته‌وه، ئه‌و برینه دره‌وشاوه‌یه، و‌لاته برینداره‌که‌مه. ل‌یره‌دا له نیوه‌ی قسه‌کانم بوومه‌وه، نیوه‌که‌ی دیکه‌م بۆ سه‌لیقه‌ی ئ‌یوه ج‌ی ه‌یتشتوه.

2005. 09. 25

(١) ج‌ینگه‌ی سه‌رنجه د. فوناد مه‌عسووم که ج‌ینگری یه‌که‌می سه‌رۆکی کۆمیته‌ی نووسینه‌وه‌ی ره‌شنووسی ده‌ستووری ع‌یراقه، به‌رده‌وام له‌بری عه‌لمانی، هه‌ر عه‌لمانی ده‌ل‌یت. ئه‌و پ‌تی وایه، ئه‌و زاراوه‌یه له (ع‌یلم)ه‌وه هاتوه، نه‌ک له (ع‌اله‌م)ه‌وه! به‌مه‌ش ب‌ێ ئه‌وه‌ی مه‌به‌ستی ب‌یت، کارێک ده‌کات مو‌سه‌لمانان وای بۆ ب‌چن، (ع‌یلمانی!) بۆ دژایه‌تیکردنی ئ‌ایین (که پشتی به‌ غه‌یب ق‌ایمه نه‌ک ع‌یلم،) سه‌ری هه‌لد‌اوه.

(٢) میدیا، ژماره ٢٠٨ لاپه‌ره (٦) کۆتایی ستوونی س‌ییه‌م ٢٠٠٥/٩/١٣ هه‌ولێر.